

Luften ur raritetsåret

Efter den makalösa raritets sommaren med cetti, dvärgdrom, trädmås och lill-tross kom raritetsåret liksom av sig. Visserligen kom efterlängtdade repriser på orientseglare och småtrapp, men det var få förunnat att hänga in dessa arter. Hursomhelst kommer här ett axplock av rariteterna under augusti–oktober.

Trappen tryckte i gräsmarken.

Foto: Anders Andersson

RARITETER

Småtrappen i Södra Ås

På lördagseftermiddagen den 3 oktober skulle Anders Carlberg ha tittat på fotbollsmatchen mellan ÖSK och Djurgår'n på TV. Nu blev det inte så. Eftermiddagen i västmanländska Södra Ås skulle få en oväntad vändning.

– Jag hade precis kommit hem från Egypten och kände att jag behövde komma ut, kanske kunde jag stöta någon piplärka, berättar Anders.

– Jag gick ut på stubbåkern och hörde plötsligt ett läte. Ungefär 40-50 meter ifrån mig lyfte något som jag först tyckte såg ut som en jätteripa.

Anders fick upp handkikaren och fick se fågeln flyga förbi och sedan landa vid våtmarken som ligger intill. Att det var en trapp det rörde sig om stod nu helt klart. Anders sprang hem för att dubbelkolla i fågelboken – det var en småtrapp (*Tetrax tetrax*)! Dessutom hade han stött den på åkern utanför sitt eget hem!

– Jag larmade och ringde några

Stefan Göransson var snabbt på plats och larmar ut att trappen setts på nytt. Anders Carlberg, som upptäckte trappen, övervakar larmandet.

Foto: Erik Marcusson

Småtrappen var uppe på vingarna en handfull gånger.

Foto Stefan Göransson

kompisar och när jag tittade ut genom fönstret fick jag se trappen igen. Den flyttade sig ungefär 40 meter, för-

Söndagsmorgonens flogglinje kammade noll.

Foto: Bister

Med drygt tre timmar från larmet till skymning hann en anseelig mängd skådare fram för att få se trappen under lördagen.

Foto: Anders Andersson

modligen till lite torrare mark.

Snabbt kom folk till platsen, men ingen lyckades då se fågeln och otåligheten började att sprida sig. Efter en stund stöttes fågeln på nytt och flyttade sig då ytterligare 150 meter.

Ännu fler anlände till platsen och trappen hade nu lagt sig ned och det höll på att bli mörkt. När klockan började att närma sig sju stöttes så fågeln igen och flög då upp mot stubbåkern där Anders hade upptäckt den tidigare. Därefter lade sig mörkret och det vara bara att invänta gryningen. Dessvärre var vädret klart och fint under förnatten och eftersöket på söndagsmorgonen gav snabbt be-

skedet att trappen trippat vidare.

Några dagar senare gav sig Anders Carlberg ut på en annan åker ungefär en mil hemifrån. Det besöket resulterade i att han upptäckte Västmanlands andra korttälärka (*Callandrella brachydactyla*)!

– CORELL

Kommentar: Det här var det 25:e fyndet av småtrapp i Sverige och det första på 2000-talet och även det första i Västmanland någonsin. Senaste obsen av arten före Södra Ås-fågeln var vid Lökene, Norra Hyn i Värmland den 13-15 maj 1999. Endast nio medlemmar lyckades täppa till luckan på småtrapp och fortfarande saknar 79 procent av C3-medlemmarna arten.

Ett 20-tal hann fram.

Foto: Sven-Olof Pilthammar

Orienten i Blekinge

När seglarna började trilla ned mot Kråkenabben på morgonen den 19 augusti skojade Patric Österblad, Christian Persson, André Julinder och Bert Pettersson och sa: "Kan det inte komma någon vitgumpad seglare någon gång!?"

Strax därefter fick Patric syn på en fågel snett bakifrån och fick ungefär samma känsla av stjärten som på en rostgumpsvala.

– Jag började gapa om fågeln, men ingen av de andra brydde sig, så jag fick stå på mig och beskriva hur fågeln rörde sig, berättar Patric.

Det stod snart klart att det var en orientseglare (*Apus pacificus*) som Patric hade hittat.

– Vi kunde följa orientseglaren i en halvtimmes tid innan den drog sig norrut och vi tappade den, berättar Patric.

Fågeln återupptäcktes dock vid Hällevik av ett Ronnebygäng och totalt var det ca 20 personer som fick se fågeln innan den drog ytterligare norrut och var försvunnen.

– CORELL

Kommentar: Sedan tidigare finns det två fynd av orientseglare i Sverige, senast vid Hoburgsklippan den 30 juli 2005. Bara 20 medlemmar hann fram i tid för att kryssa årets individ. Den minnesgode RR-läsaren kommer ihåg att det var Patric Österblad och André Julinder som upptäckte sommarens trädmås – ingen dålig ädelkryssommar!

Alf Peterssens fina bilder ledde till en livlig diskussion på Svalan. En del ansåg att det var en klockren balearisk, medan andra höll på grålira. Foto: Alf Petersson

Kul på Kullen

Det stod väl redan klart i förväg att lördagen den 28 juli inte skulle bli världens bästa havsfågeldag och de första timmarna efter gryningen gav inte heller särskilt mycket. Men bortåt halvåtattiden fick de som sett till att parkera sig på Kullen i Nordvästskåne fin utdelning.

– Vinden var högst beskedlig och vi såg inte särskilt mycket, men så kom det ett par heta minuter, berättar Mats Rellmar.

Det började med att en gulnäbbad lira (*Calonectris diomedea*) passerade ganska nära och under så bra förhållanden att man kunde konstatera att vingundersidorna såg ut som på fåglar av nominatrasen.

– Knappt hade glädjen över den gulnäbbade liran lagt sig förrän Mats upptäckte en balearisk lira (*Puffinus mauretanicus*).

– Liran kom hyfsat nära och gick ganska snabbt förbi, så där som mindre liron brukar, berättar Mats.

Längre upp längs kusten var det dock magert med havsfågelsar denna dag, men bortåt halvtiotiden upptäcktes en ny gulnäbbad lira från Glommens sten.

På sedvanligt manér började den liran jobba sig nedför Hallandskusten

och sågs på flera lokaler ned till Mellbystrand.

I Båstad var det hantverksmässan den här dagen och proppat med folk. Om det var det som gjorde att gulnäsan vände norrut igen och inte vek ut mot Hovs Hallar kan man bara spekulera i. Efter ett par obsar från Mellbystrand styrde i alla fall gulnäsan norrut och sågs sist från Tyludden fram på eftermiddagen.

På Hovs Hallar stod alltså ett gäng suktande skådare och väntade förgäves, och en omgruppering in till Laholmsbukten var inte aktuell på grund av hantverksmässan. Efter timmar av tubande över tomt hav var det i alla fall några av Hovet-skådarna som vägrade ge sig, utan var tillbaka på lokalen på söndagsmorgonen.

– Vi hade beslutat oss för att ge den gulnäbbade liran en andra chans, berättar Johan Södercrantz som var på turné tillsammans med Tor Jonzon. – Jag upptäckte en lira som kom från Halmstadshället och ropade ut den som mindre lira, fortsätter Johan.

När liran kom närmare började det höjtas bland annat om att färgen inte stämde. Balearisk var det några som fick liran till, medan andra ansåg att det var en grålira och det var den se-

nare bedömningen som larmades ut på BMS. Men diskussionerna om arttillhörigheten fortsatte, inte minst efter det att det en timme senare larmades balearisk lira från Kullaberg.

– Jag hade kommit ganska sent och hade hunden med mig, berättar Peter Spetz.

– Jag hade precis gjort mig i ordning och satt mig ned när jag med blotta ögat fick syn på en lira som kom inifrån Skälderviken.

Peter ropade till de andra som snabbt fick in fågeln. En bit ifrån satt Alf Petersson påpassligt med kameran framme och fick de bilder som publiceras här.

Observatörerna på plats bestämde liran till balearisk lira, men när bilderna hamnade på Svalan ifrågasattes denna bestämning. Flera "webb-skådare" menade att det rörde sig om en grålira, om än med den sällsynta karaktären att den hade ljus mage.

Den baleariska liran kom snabbt till dansk kännedom och kunde snart "fångas in" från Gilleleje och kunde sedan följas längs danska kusten till dess den sträckte västerut förbi Skagen. Även i Danmark togs en serie foton på fågeln, inte minst den fina bilden som finns på Mega Norden-sidorna här i RR.

Observatörerna av den "första" baleariska liran på Kullaberg, den som passerade den 28 juli, är dock överens om att det inte var samma fågel som sågs dagen därpå.

Även om det ofta är så att fåglar som ses från Hovs Hallar inte sedan ses från Kullaberg verkar dock alla överens om att de baleariska lirona vid Hovs Hallar och Kullaberg den 29 juli utgör en och samma fågel.

Gulnäbbad lira sågs flera gånger under hösten och framför allt 15-17 september höll en fågel till i Öresund och sågs både i Sverige och Danmark.

– CORELL

Kommentar: Till och med 2004 hade det setts 24 baleariska liron i Sverige. Men vare sig 2005 eller 2006 blev det några obsar och fortfarande är det bara 10 procent av medlemmarna som har arten klar. I år är det tolv personer som har uppdaterat sin Sverigelista med balearisk lira.

Lars Edenius blåstjärt var blott andra fyndet på ön, den första fångades i maj 1986. Foto: Jörgen Wiklund

Blåstjärtarna på Fjäderägg

Den 19 september såg Lars Edenius en blåstjärt (*Tarsiger cyanurus*) på 20 meters håll på Stora Fjäderägg, men sedan skulkade den hårt. Jörgen Wiklund och Emanuel Naudot kom ut till ön på eftermiddagen och väntade länge på att fågeln skulle visa sig. Inget hände, så de började att krypa omkring under granarna.

– Plötsligt hörde jag fågeln locka, men det var flera hundra meter från där vi låg, berättar Jörgen.

Fågeln lockade ett par sekunder men hördes sedan inte på en timme. Fortfarande inte en skymt, men fem minuter innan båten skulle gå från ön satt plötsligt fågeln i ett av standardnäten!

Den 7 oktober plockade Åsa Ljunglöf en massa fågel och levererade tre "burkar" till Stefan Delin och Thomas Birkö som satt och klämde på ringar: kungsfåglar i en, rödhakar i en och i den sista en blåmes, sa hon.

– Ur en av burkarna tog Thomas plötsligt fram en fågel som han höll över ryggen så att bara stjärten synes, berättar Delle.

– "Blåmesen", sa jag, men när han snodde runt fågeln såg jag de orange bröstsidorna! – CORELL

Thomas Birkö, Stefan Delin och Åsa Ljunglöf tog Fjäderäggs tredje blåstjärt. Gustav Egnell

Diskussionerna kring den baleariska liran vid Hovs Hallar och Kullaberg den 29 juli var lärrika. "Nätstudier" ledde till att bilder på gråliron med ljus mage grävdes fram. Att gråliron kan uppvisa en sådan karaktär var nog något som var okänt för många. Foto: Alf Petersson